

Gordana Krstić*
Lazar Lazović**
Jelena Gajić***

Sudijski i tužilački pomoćnici i Pravosudna akademija – konkurenti ili oponenti?

Sadržaj

1. Uvod

2. Istorijski osvrt na pravno regulisanje položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije

3. Pravni položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije

3.1. Posebne kategorije državnih službenika

3.2. Poslovi sudijskih pomoćnika

3.3. Poslovi tužilačkih pomoćnika

3.4. Poslovi polaznika Pravosudne akademije

4. Položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije u postupku prvog izbora za nosioce sudijske i javnotužilačke funkcije

4.1. Postupak izbora sudija

4.2. Postupak izbora zamenika javnih tužilaca

5. Praksa Ustavnog suda

6. Stručno usavršavanje - tačka saradnje?!

7. Budućnost sudijskih i tužilačkih pomoćnika i Pravosudne akademije

8. Zaključak

1. Uvod

Sudijski i tužilački pomoćnici, kao kompetentni saradnici sudija i javnih tužilaca, odnosno zamenika javnih tužilaca, neodvojiv su deo pravosuđa u Republici Srbiji. Oni samostalno ili pod nadzorom svojih mentora rešavaju konkretne predmete i učestvuju u donošenju presuda i rešenja

* Tužilački pomoćnik u Tužilaštvu za organizovani kriminal u Republici Srbiji, predsednik Nadzornog odbora Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Republike Srbije; napomena: e-mail adresa: grkrstic@gmail.com; ukazujem i da stavovi izneti u radu predstavljaju moj lični stav kao autora, a ne državnog organa u kom sam zaposlena.

** Zamenik javnog tužioca u Trećem osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu u Republici Srbiji, bivši predsednik Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Republike Srbije; napomena: e-mail adresa: llazovic81@gmail.com;

*** Viši sudijski saradnik u Apelacionom sudu u Beogradu u Republici Srbiji, predsednik Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Republike Srbije, napomena: e-mail adresa: milunica.gajic@gmail.com.

u parničnom, vanparničnom, krivičnom postupku, u radnim, porodičnim i privrednim sporovima i izrađuju nacрте odluka pred Ustavnim sudom. Od samog početka svoje karijere, pomoćnici imaju za cilj da budu izabrani na javnu funkciju, što je i logičan sled toka napredovanja i profesionalnog jačanja kadrovskih kapaciteta u pravosudnim institucijama. Nesporno je takođe da za prvi izbor na sudijsku ili javnotužilačku funkciju mogu da se prijave svi kandidati koji ispunjavaju opšte i posebne uslove za izbor i da ova funkcija može biti primamljiva i onima koji nisu *stricto sensu* inkorporisani u sudove ili javna tužilaštva. Među njima su i polaznici Pravosudne akademije, koji su završili tzv. početnu obuku.

Kakav je odnos između sudijskih i tužilačkih pomoćnika sa jedne strane i polaznika Pravosudne akademije s druge strane? Da li su kandidati iz jedne od ovih grupacija u prednosti u postupku predlaganja za izbor za sudije i javne tužioce? Koje su glavne razlike između njih i ko je kvalifikovaniji za vršenje funkcije? Ovo su ključna pitanja o kojima se u Republici Srbiji diskutuje poslednjih nekoliko godina i odgovori na njih će biti predmet analize ovog rada uz naglasak na zakonsku regulativu položaja pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije i praksu Ustavnog suda.

2. Istorijski osvrt na pravno regulisanje položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije

Pravni položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika bio je ranije predmet regulisanja sistemskih zakona koji su propisivali nadležnost, spoljašnje i unutrašnje uređenje sudova i javnih tužilaštava i definisali izbor i prestanak ovih javnih funkcija. Činili su pored pripravnika, državnih službenika i nameštenika zaposlenih na administrativnim, tehničkim, računovodstvenim, informacionim i ostalim pratećim poslovima, sudsko osoblje, odnosno osoblje u javnom tužilaštvu, što je i danas isto.

*Zakon o sudovima iz 1991. godine*¹ sadržao je posebnu glavu VI pod nazivom „Stručni saradnici, pripravnici i drugi radnici suda“, u kojoj su bili propisani uslovi za obavljanje poslova stručnog saradnika, koji je mogao da bude jedino diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom², čije radno mesto je utvrđeno aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova i zadataka suda, a u skladu sa orijentacionim merilima o potrebnom broju sudija. Stručni saradnik je bio raspoređen u zvanja na način i pod uslovima predviđenim za radnike zaposlene u državnim organima³. Delokrug njegovih poslova je bio na isti način sistematizovan kao u *Zakonu o uređenju sudova*⁴, koji je zamenio prethodni zakon, i obuhvatao je pružanje pomoći u radu sudiji, samostalno ili uz nadzor i uputstva sudije izradu nacрте sudskih odluka i pravnih shvatanja, proučavanje pravnih pitanja u vezi sa radom sudija u pojedinim predmetima, sudske prakse i literature, pripremanje za objavljivanje usvojenih pravnih shvatanja i druge poslove, s tim što je ovaj kasnije usvojeni zakon predvideo i uzimanje na zapisnik tužbi, predloga i drugih podnesaka i izjava stranaka. Uvedena su i zvanja rezervisana za sudijske pomoćnike: sudijski saradnik, koje je moglo da stekne lice sa položenim pravosudnim ispitom, viši sudijski saradnik, koji je ispunjavao dodatni uslov od najmanje dve godine radnog iskustva u pravnoj struci nakon

¹ Sl. gl. RS 46/91, 60/91, 18/92, 71/92.

² *Ibid*, čl. 58 Zakona o sudovima.

³ *Ibid*, čl. 60 Zakona o sudovima.

⁴ Čl. 55 Zakona o uređenju sudova, Sl. gl. RS 63/01, 42/02, 27/03, 103/03, 29/04, 101/05, 46/06.

položenog pravosudnog ispita i sudski savetnik⁵, koji je morao da ispunjava uslove za sudiju okružnog suda ili da rad višeg sudijskog saradnika bude najmanje dve godine uzastopno ocenjen najvišom ocenom. Osim toga, sudski savetnik vršio je stručne poslove značajne za sudsko odeljenje ili ceo sud i sistematizovan je isključivo u sudovima republičkog ranga. Posebna kategorija sudijskih pomoćnika bili su savetnici Vrhovnog suda Srbije, koji su zvanje mogli da steknu odlukom Opšte sednice tog suda⁶. Rad sudijskih pomoćnika bio je podvrgnut evaluaciji jednom godišnje, ukoliko su u toku kalendarske godine radili duže od šest meseci⁷. Nadležan za ocenjivanje je bio predsednik suda, uz pribavljanje mišljenja sednice odeljenja u kojima su sudijski pomoćnici bili raspoređeni. Ocena je bila opisna: „ne zadovoljava“, „zadovoljava“, „ističe se“ i „naročito se ističe“, a zavisila je od obima i kvaliteta posla, savesnosti, preduzimljivosti i objavljenih stručnih i naučnih radova⁸.

Analogno regulisanju položaja sudijskih pomoćnika, *Zakon o javnom tužilaštvu iz 1991. godine*⁹ definisao je stručnog saradnika kao diplomiranog pravnika sa položenim pravosudnim ispitom, koji je pored pripravnika, obavljao pravne poslove prema unutrašnjoj organizaciji rada javnih tužilaštava. Opis posla stručnog saradnika sastojao se u pružanju pomoći javnom tužiocu i zameniku javnog tužioca u radu, izrađivanju nacрта odluka, uzimanju na zapisnik krivičnih prijava, podnesaka i izjava građana i obavljanju drugih stručnih poslova samostalno ili pod nadzorom i po uputstvima rukovodioca. Prvi put termin „tužilački pomoćnik“ upotrebljen je u *Zakonu o javnom tužilaštvu iz 2001. godine*¹⁰, za koji je karakteristično da je ustanovio i zvanja – tužilački saradnik, viši tužilački saradnik i savetnik u javnom tužilaštvu, koja su mogla biti stečena na osnovu dužine radnog staža posle položenog pravosudnog ispita. Tužilački saradnik je prvo zvanje, za koje se zahtevao položen pravosudni ispit. Sledeće hijerarhijski više zvanje je bilo viši tužilački saradnik sa dodatnim uslovom od najmanje dve godine radnog iskustva u pravnoj struci i kao najviši u toj saradničkoj strukturi označen je savetnik. Ovo zvanje je bilo rezervisano za saradnike u Republičkom javnom tužilaštvu, koji su navršili šest godina radnog iskustva u pravnoj struci nakon položenog pravosudnog ispita, odnosno koji su ispunjavali uslove za izbor za tadašnjeg okružnog javnog tužioca. Poslovi tužilačkog pomoćnika bili su klasifikovani na isti način kao i u ranije važećem zakonu, s tim što je umesto izrade nacрта odluka, bila navedena izrada nacрта podnesaka, kao opštiji izraz. Takođe, prvi put je bilo normirano vrednovanje rada tužilačkih pomoćnika, koje je vršio javni tužilac po pribavljenom mišljenju zamenika javnog tužioca sa kojim je tužilački pomoćnik radio.

Za razliku od sudijskih i tužilačkih pomoćnika, koji kao zakonska kategorija egzistiraju u dužem periodu i odlikuje ih *pravni kontinuitet*, Pravosudna akademija i njeni polaznici, kao korisnici početne obuke, produkt su reforme pravosudnog sistema Republike Srbije iz 2010. godine. Pravosudna akademija konstituisana je sa nadležnošću da sprovodi više nivoa obuka radi profesionalnog, nezavisnog, nepristrasnog i efikasnog obavljanja sudijske i tužilačke funkcije i

⁵ *Ibid*, čl. 56 st. 1 Zakona o uređenju sudova.

⁶ *Ibid*, čl. 57a Zakona o uređenju sudova.

⁷ *Ibid*, čl. 58 Zakona o uređenju sudova.

⁸ *Ibid*, čl. 60 Zakona o uređenju sudova.

⁹ Čl. 44-46 Zakona o javnom tužilaštvu, *Sl. gl. RS* 43/91, 71/92.

¹⁰ Čl. 82-85 Zakona o javnom tužilaštvu, *Sl. gl. RS* 63/01, 42/02, 39/03, 44/04, 51/04, 61/05, 46/06, 106/06.

stručnog i efikasnog obavljanja poslova sudskog i tužilačkog osoblja¹¹, među kojima je i početna obuka polaznika Pravosudne akademije, a njihov položaj biće razmatran u poglavlju 3.3.

3. Pravni položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije

3.1. Posebne kategorije državnih službenika

U pozitivno-pravnom sistemu sudijski i tužilački pomoćnici i polaznici Pravosudne akademije predstavljaju posebne kategorije državnih službenika. Njihov status regulisan je zakonskim i podzakonskim aktima koji uređuju organizaciju i način funkcionisanja državnih organa – sudova i javnih tužilaštava, odnosno ustanove – Pravosudne akademije, u kojima su zaposleni. Za razliku od sudijskih i tužilačkih pomoćnika koji mogu biti u radnom odnosu na određeno ili neodređeno vreme, polaznici Pravosudne akademije uvek zasnivaju radni odnos na određeno vreme u trajanju od 30 meseci, počev od 1. oktobra u godini u kojoj su primljeni na program početne obuke¹². Premda taj program traje dve godine¹³, zakonom je dozvoljena mogućnost produženja statusa polaznika za 6 meseci nakon završetka obuke, što implicira i isplatu zarade od 70% od osnovne plate sudije osnovnog suda¹⁴ na teret državnog budžeta.

Radnopravni položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika *stricto sensu* regulisan je Zakonom o državnim službenicima i oni se nalaze na izvršilačkim radnim mestima, koja su razvrstana po zvanjima u zavisnosti od složenosti i odgovornosti poslova, potrebnih znanja i sposobnosti i uslova za rad. Zvanja koja tokom svoje karijere mogu steći pomoćnici su viši savetnik, samostalni savetnik i savetnik¹⁵. U zvanju višeg saradnika rade se najsloženiji poslovi koji znatno utiču na postizanje rezultata u oblasti iz delokruga državnog organa koji zahtevaju stvaralačke sposobnosti i preduzimljivost, visok stepen stručnosti, samostalnost i iskustvo uz izuzetno obraćanje pretpostavljenom. Za rad na poslovima u zvanju višeg savetnika državni službenik mora da ima stečeno visoko obrazovanje i najmanje 7 godina radnog iskustva u struci¹⁶. Samostalni savetnik obavlja složene poslove koji zahtevaju posebno specijalističko znanje i iskustvo, analitičke sposobnosti, samostalan rad bez nadzora pretpostavljenog i donošenje odluka u složenijim slučajevima uz samo opšta usmerenja i uputstva pretpostavljenog, a osim završenog fakulteta mora da ima i najmanje 5 godina radnog iskustva u struci¹⁷. U zvanju savetnika rade se poslovi koji podrazumevaju primenu utvrđenih metoda rada postupka ili stručnih tehnika sa jasnim okvirom samostalnog delovanja uz povremeni nadzor pretpostavljenog. Poslovi zahtevaju sposobnost da se problemi rešavaju bez pojedinačnih uputstava pretpostavljenog i uz obraćanje pretpostavljenom samo kad je problem složen i zahteva dodatno znanje i iskustvo. Za rad na poslovima u zvanju savetnika državni službenik mora da ima stečeno visoko obrazovanje i najmanje 3 godina radnog iskustva u struci¹⁸.

¹¹ Čl. 2 Zakona o Pravosudnoj akademiji, *Sl. gl. RS* 104/09, 32/14, 106/15. Navedeni zakon stupio je na snagu 24. 12. 2009.

¹² *Ibid*, čl. 40 st. 1 Zakona o Pravosudnoj akademiji.

¹³ *Ibid*, čl. 35 st. 3 Zakona o Pravosudnoj akademiji.

¹⁴ *Ibid*, čl. 40 st. 3 Zakona o Pravosudnoj akademiji.

¹⁵ Čl. 35 Zakona o državnim službenicima, *Sl. gl. RS* 79/05, 81/05, 83/05, 64/07, 67/07, 116/08, 104/09, 99/14.

¹⁶ *Ibid*, čl. 36 Zakona o državnim službenicima.

¹⁷ *Ibid*, čl. 37 Zakona o državnim službenicima.

¹⁸ *Ibid*, čl. 38 Zakona o državnim službenicima.

Ranijim odredbama Zakona o državnim službenicima sva ova zvanja pomoćnika bila su svrstana u zvanje saradnika. Međutim, izmenama Uredbe o razvrstavanju radnih mesta i merilima za upis radnih mesta državnih službenika¹⁹ u 2010. godini ta radna mesta bila su razvrstana u zvanja po Zakonu o uređenju sudova i Zakonu o javnom tužilaštvu i upodobljena zvanjima iz Zakona o državnim službenicima. Saglasno tome, *exempli causa* zvanje savetnika Vrhovnog kasacionog suda i zvanje sudskog savetnika podvedeno je pod zvanje višeg sudijskog saradnika, zvanje višeg sudijskog saradnika proporcionalno je odgovaralo zvanju samostalnog savetnika, a zvanje sudijskog saradnika bilo je upodobljeno zvanju savetnika. Zbog neusaglašenosti Zakona o državnim službenicima sa Zakonom o uređenju sudova i Zakonom o javnom tužilaštvu upodobljavanje zvanja se direktno odrazilo na uslove za napredovanje i povećanje naknade za rad pomoćnika zaposlenih u pravosudnim organima Republike Srbije, pošto sistemski pravosudni zakoni nisu predvideli mehanizme za obračun zarada za pomoćnike i jedino rešenje je bilo da se na njih primeni opšti režim koji važi za državne službenike zaposlene u organima državne uprave. Rezultat toga je bio da su pomoćnici za sticanje višeg zvanja morali kumulativno da ispune uslove i po Zakonu o uređenju sudova, odnosno Zakonu o javnom tužilaštvu i po Zakonu o državnim službenicima.

Sledeća implikacija takvog stanja jeste i činjenica da su sudijski i tužilački pomoćnici, kao *sui generis* državni službenici, pod ingerencijom Ministarstva pravde, koje je nadležno za utvrđivanje sistematizacije, donošenje kadrovskog plana, isplatu naknade zaposlenim državnim službenicima po Zakonu o državnim službenicima. Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca odlučuju o kadrovskim pitanjima koja se odnose na sistematizaciju i radna mesta sudija i tužilaca i u tom kontekstu nadležni su za strateško rešavanje opterećenosti i velikog obima posla sudova i javnih tužilaštava. Sledstveno tome, izbor sudija ili zamenika javnih tužilaca iz reda pomoćnika malo doprinosi popunjavanju novih radnih mesta za državne službenike i integraciji novog kadra u pravosudni sistem. Ovo iz razloga što izbor funkcionera iz redova pomoćnika ne povlači automatski donošenje odluke od strane rukovodioca suda ili javnog tužilaštva da raspiše konkurs za konkretno upražnjeno radno mesto pomoćnika, već se zahteva prethodna saglasnost Ministarstva pravde. Pored ove disperzije kompetencija u pogledu kadrova između Visokog saveta sudstva, Državnog veća tužilaca i Ministarstva pravde, za veliki broj pitanja vezanih za status i položaj pomoćnika postoji pravni vakuum. Adekvatan način za prevazilaženje ovih problema i racionalno i efikasno rešavanje mogao bi da se ostvari izuzimanjem odlučivanja o pravima i obavezama pomoćnika iz delokruga poslova Ministarstva pravde i njihovim svrstavanjem pod funkcionalno okrilje Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca. Ovakav stav baziran je na argumentu da su pomoćnici stručni kadar koji postupa u sudskim i javnotužilačkim predmetima i da su se karijerno opredelili za usavršavanje radi samostalnog vršenja sudijske i javnotužilačke funkcije.

Sudijski i tužilački pomoćnici obavljaju kompleksne i odgovorne zadatke iz različitih pravnih oblasti. Njihova radna mesta zastupljena su i u sudovima i javnim tužilaštvima opšte i posebne nadležnosti, od osnovne do najviše instance. Prema stvarnoj nadležnosti organa u kojima su zaposleni determinisan je i delokrug njihovih poslova. Ovlašćeni su da pojedine radnje u pravnim postupcima preduzimaju i samostalno na osnovu zakona, odluke predsednika suda ili javnog tužioca. Ovaj svojevrsni mentorski sistem ima svoje prednosti i nedostatke. Jedna od

¹⁹ Čl. 40 i 41 Uredbe o razvrstavanju radnih mesta i merilima za upis radnih mesta državnih službenika, *Sl. gl. RS* 117/05, 108/08, 109/09, 95/10, 117/12, 84/14, 132/14, 28/15, 102/15, 113/15.

najvećih prednosti jeste da sudija ili javni tužilac direktno saraduju sa pomoćnicima i prenose im svoje znanje i iskustvo. U tom smislu, zadaju i kontrolišu zadatke, izdaju naloge i usmeravaju rad pomoćnika, s ciljem sticanja profesionalnih veština za uspešno stupanje na pravosudne funkcije. Ono što je glavni nedostatak ovakvog sistema jeste da je sudbina pomoćnika usko vezana za volju i znanje određene individue, kojoj je povereno obučavanje, tako da od volje, umešnosti i veština sudije i javnog tužioca zavisi i znanje i praktičan rad novog kadra. Ovakve nedostatke bi eventualno moglo rešiti kroz drugačije organizovanje pomoćnika i njihovu rotaciju na određeno vreme u različita odeljenja, kako bi svaki pomoćnik imao priliku da se usavršava za sve oblasti i na svakom nivou. Polaznici Pravosudne akademije tokom pohađanja praktičnog dela početne obuke takođe borave u službenim prostorijama sudova ili javnih tužilaštava i vrše poslove isključivo po nalogu mentora koji im je dodeljen da prati i usmerava njihov rad. Detaljnije o poslovima sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije biće reći u odeljcima 3.1, 3.2. i 3.3. ove analize.

3.2. Poslovi sudijskih pomoćnika

Nakon stažiranja u trajanju od dve godine kao pripravnici i položenog pravosudnog ispita, pomoćnici nastavljaju da obavljaju poslove koji se vrlo često poistovećuju sa poslovima funkcionera, zbog čega su i najviše kvalifikovani da nastave rad svojih mentora kada za to budu ispunjeni uslovi. Često se dešava da na ovim poslovima pomoćnici ostanu da rade od pet do deset godina, nekada 15 i više, a da ne budu birani za nosioce pravosudnih funkcija. Dužina ovakve prakse pomoćnike direktno kvalifikuje u najuži izbor za sudije i zamenike tužilaca.

Sudijski pomoćnici *u prvostepenom postupku* pomažu sudiji, izrađuju nacрте sudskih odluka, proučavaju pravna pitanja, sudsku praksu i pravnu literaturu, izrađuju nacрте pravnih shvatanja, pripremaju za objavljivanje usvojena pravna shvatanja i samostalno ili uz nadzor i uputstva sudije vrši druge poslove u skladu sa zakonom i Sudskim poslovníkom²⁰. Saglasno tome, vrše prijem pošte, pripremaju predmete za suđenja, sortiraju i klasifikuju dokazni materijal, sačinjavaju zapisnike o sastancima, sednicama veća i odeljenja, uzimaju izjave od stranaka na zapisnik, obrađuju pritužbe građana²¹. Može im biti povereno i obavljanje drugih poslova pod nadzorom sudije, kao što su izrada nacрта odluke koja se odnosi na ispitivanje procesnih pretpostavki za vođenje postupka, nacрта sudske oduke, određivanje visine sudske takse, razvrstavanje predmeta, ekspedovanje odluka i sl²². Iz perspektive konkretnih sudskih postupaka, sudijski pomoćnici imaju izričita zakonska ovlašćenja da postupaju i to:

- u postupku raspravljanja zaostavištine mogu samostalno uzimati sve izjave i predloge učesnika, izuzev izjave o odricanju od nasleđa²³;
- mogu preduzimati pojedine sudske radnje u izvršnom postupku ili postupku obezbeđenja²⁴;

²⁰ Čl. 58 st.1 Zakona o uređenju sudova, *Sl. gl. RS* 116/08, 104/09, 101/10, 31/11, 78/11, 101/11, 101/13, 40/15, 106/15, 13/16, 108/16.

²¹ Čl. 74 st. 1 Sudskog poslovníka, *Sl. gl. RS* 110/09, 70/11, 19/12, 89/13, 96/15, 104/15, 113/15, 39/16, 56/16, 77/16.

²² *Ibid*, čl. 74 st. 2 Sudskog poslovníka.

²³ Čl. 90 Zakona o vanparničnom postupku, *Sl. gl. SRS* 25/82, 48/88, *Sl. gl. RS* 46/95, 18/05, 85/12, 45/13, 55/14, 6/15, 106/15.

U postupku po pravnim lekovima sudijski pomoćnici obrađuju predmete, spremaju se za referisanje i većanje i izrađuju nacрте kako odluke o dozvoljenosti pravnog leka tako i meritornih odluka i pripremanje referate za sudiju izvestioca. Važno je napomenuti i da su Pravilnikom o kriterijumima, merilima i postupku za ocenjivanje rada sudijskih pomoćnika²⁵ propisani radni ciljevi, kao pojedinačni zadaci koje sudijski pomoćnik treba da ostvari na radnom mestu u periodu ocenjivanja, a koji proizilaze iz opisa radnog mesta sudijskog pomoćnika. Radni ciljevi treba da budu ostvarljivi, merljivi i da imaju realne rokove. Sudijskom pomoćniku se za svaki period vrednovanja rada određuje najviše pet radnih ciljeva. Oni se razmatraju i okvirno utvrđuju na sednici odeljenja suda za sve sudijske pomoćnike koji su godišnjim rasporedom poslova raspoređeni u to odeljenje. U sudovima u kojima nisu obrazovana sudska odeljenja, radni ciljevi za sve sudijske pomoćnike determinišu se na sednici svih sudija toga suda²⁶. Sudijskom pomoćniku pojedinačne radne ciljeve određuju članovi odeljenja, članovi veća, odnosno sudija sa kojim sudijski pomoćnik radi - predlagač ocene. Pojedinačni radni ciljevi se određuju pre početka svakog perioda ocenjivanja, nakon obavljenog razgovora predlagača ocene sa sudijskim pomoćnikom, a najkasnije 15 dana posle početka perioda evaluacije. Sudijskom pomoćniku koji nije saglasan sa pojedinačnim radnim ciljevima i odbije da potpiše akt u koji su oni uneti, pojedinačne radne ciljeve konačno određuje sednica odeljenja u koje je sudijski pomoćnik raspoređen, a u sudovima u kojima nisu obrazovana sudska odeljenja, sednica svih sudija tog suda. Bez obzira na činjenicu da je navedeni Pravilnik stupio na snagu dana 1. juna 2016. godine, u praksi nije kompletno zaživeo.

3.3. Poslovi tužilačkih pomoćnika

Tužilački pomoćnici su institucionalni savetnici javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca, sa kompetencijama u vidu obrade tužilačkih predmeta koji su im dodeljeni u rad. Poslove u oblasti gonjenja učinilaca krivičnih i drugih kažnjivih dela i preduzimanja mera za zaštitu ustavnosti i zakonitosti obavljaju samostalno ili uz konsultacije sa pretpostavljenima.

U ili u vezi sa krivičnim postupkom tužilački pomoćnici samostalno izrađuju procesne tužilačke akte (npr. sastavljaju i potpisuju pozive i obaveštenja strankama, svedocima u istrazi, podnose zahtev policiji da raspiše policijsku potragu ili zdravstvenoj ustanovi da dostavi izveštaj o težini i mehanizmu nastanka telesnih povreda i drugu lekarsku dokumentaciju, donose naredbe o odlaganju krivičnog gonjenja²⁷ itd); izrađuju nacрте meritornih tužilačkih odluka (npr. uz nadzor i kontrolu sačinjavaju naredbu o sprovođenju istrage, optužni predlog, predlog za izricanje mere bezbednosti, optužnicu, rešenje o odbacivanju krivične prijave, službenu belešku da nema mesta pokretanju krivičnog postupka, predlog za određivanje ili produženje pritvora, žalbu); preduzimaju dokazne radnje saslušanja osumnjičenog i ispitivanja svedoka za krivična dela za koja je predviđena kazna zatvora do osam godina, zastupaju optužne predloge na glavnom pretresu pred sudom u skraćenom postupku, odnosno aktivno učestvuju na glavnom pretresu, predlažu dokaze i krivične sankcije²⁸. Zakonikom o krivičnom postupku²⁹ izričito je predviđeno

²⁴ Čl. 12 st. 3 Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Sl. gl. RS 106/15, 106/16.

²⁵ Čl. 7 Pravilnika o kriterijumima, merilima i postupku za ocenjivanje rada sudijskih pomoćnika, Sl. gl. RS 32/16.

²⁶ *Ibid*, čl. 8 Pravilnika o kriterijumima, merilima i postupku za ocenjivanje rada sudijskih pomoćnika.

²⁷ Čl. 283 Zakonika o krivičnom postupku, Sl. gl. RS 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14.

²⁸ *Ibid*, čl. 500 st. 1 tač. 6 Zakonika o krivičnom postupku.

da javni tužilac može da preuzima radnje krivičnog gonjenja učinilaca krivičnih i drugih kažnjivih dela, ne samo preko svojih zamenika, nego i posredstvom tužilačkih pomoćnika. Delegacija procesnih ovlašćenja ograničena je visinom zaprećene kazne za krivično delo za koje se vodi krivični postupak, jer tužilački saradnici mogu da preduzimaju radnje u postupku za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina³⁰, a viši tužilački saradnici za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do osam godina³¹. Osnov za ovakvo zakonsko rešenje baziran je na proširenju uloge javnog tužioca u krivičnom postupku na sprovođenje istrage³².

Osim toga, u pogledu postupanja sa građanima tužilački pomoćnici primaju podneske, predstavke i molbe za razmatranje predmeta ili fotokopiranje spisa, izrađuju nacрте odluka u postupku ostvarivanja prava stranaka na pristup informacijama od javnog značaja³³, i na zapisnik uzimaju krivične prijave od građana u stvarima iz nadležnosti javnog tužilaštva. U odnosima sa javnošću, pružaju pomoć portparolu javnog tužilaštva i sačinjavaju nacрте pismenih ili usmenih saopštenja u tzv. medijskim predmetima, u kojima širu javnost o pokretanju krivičnog postupka radi ostvarivanja ciljeva proklamovanih u Komunikacionoj strategiji tužilaštva³⁴. U domenu unutrašnjeg rada javnog tužilaštva, tužilački pomoćnici mogu da prisustvuju, učestvuju i razmatraju pitanja od značaja za funkcionisanje javnog tužilaštva na sednicama kolegijuma bez prava glasa³⁵ i o tome vode i sačinjavaju zapisnik³⁶, da učestvuju u komisijama prilikom sprovođenja postupka javnih nabavki male vrednosti, sprovođenja javnog konkursa za prijem pripravnika. Posebno je važna aktivnost tužilačkih pomoćnika u proučavanju spornih pravnih pitanja i novih instituta, kao i praćenje javnotužilačke i sudske prakse. Tužilački pomoćnici obavljaju i poslove statističkog karaktera, koji se ogledaju u analizi stanja kriminaliteta i sačinjavanju izveštaja o podnetim krivičnim prijavama, vrsti krivičnih dela, svojstvu osumnjičenih i ishodu krivičnog postupka.

3.4. Poslovi polaznika Pravosudne akademije

Polaznici Pravosudne akademije pohađaju početnu obuku, koja se sastoji od teorijskog i praktičnog dela iz oblasti ustavnog, građanskog, krivičnog i prekršajnog prava i opšte i profesionalne kulture³⁷. Praktični deo se odvija u sudovima i javnim tužilaštvima i korisnici se

²⁹ *Ibid*, čl. 608 Zakonika o krivičnom postupku, koji je počeo da se primenjuje u sudovima i javnim tužilaštvima opšte nadležnosti od 01. 10. 2013.

³⁰ Prema čl. 73 st. 2 Zakonika o krivičnom postupku (bel. 27) advokata može da zameni advokatski pripravnik u postupku za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina, dakle reč je o licu koje nema položen pravosudni ispit, a koji ima izričito ovlašćenje da u istrazi ili na glavnom pretresu pruži stručnu pomoć u odbrani okrivljenog za krivično delo za koje mu se može izreći kazna zatvora do pet godina.

³¹ *Ibid*, čl. 48 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku.

³² *Ibid*, čl. 43 st. 2 Zakonika o krivičnom postupku.

³³ Čl. 15 i 16 Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, *Sl. gl. RS* 120/04, 54/07, 104/09, 36/10.

³³ Čl. 15 i 16 Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, *Sl. gl. RS* 120/04, 54/07, 104/09, 36/10.

³⁴ Komunikaciona strategija tužilaštva, <http://dvt.webapp.rs/wp-content/uploads/2016/05/Komunikaciona-strategija-tuzilasta-1.pdf>, očitavanje: 11. 06. 2017.

³⁵ Čl. 23 st. 2 Pravilnika o upravi u javnim tužilaštvima, *Sl. gl. RS* 110/09, 87/10, 5/12, 54/17.

³⁶ *Ibid*, čl. 25 st. 3 Pravilnika o upravi u javnim tužilaštvima.

³⁷ Čl. 35 st.3 Zakona o Pravosudnoj akademiji (bel.11).

kroz predavanja, radionice i neposredni rad sa mentorima-predavačima osposobljavaju za primenu materijalnih i procesnih zakona, upoznaju sa unutrašnjom organizacijom rada ovih državnih organa i analiziraju pozitivne i negativne primere iz sudske i javnotužilačke prakse. Zbog ostvarenja planova korisnici provode na obradi tematskih celina u parničnom odeljenju suda 99 dana, u vanparničnom i izvršnom odeljenju suda 60 dana, u javnom tužilaštvu i krivičnom odeljenju suda ukupno 200 dana, u prekršajnom sudu 43 dana i na obuci na temu profesionalnih znanja i veština, prava Evropske unije i međunarodnih standarda 47 dana³⁸ van pravosuđa. Dakle, početna obuka se faktički ogleda u kretanju u službi, tj. u sudu i javnom tužilaštvu sa osnovnim ingerencijama, što su i sudijski i tužilački pomoćnici prošli tokom obavljanja pripravničkog staža, bar u krupnim crtama. Tokom trajanja upućivanja, polaznici obavljaju zadatke poverene od strane mentora, a koji se svode na puko vršenje uvida u predmet i izradu nacрта odluke, o čemu kasnije diskutuje sa mentorom. Nemaju sopstveni referat zaduženih predmeta, normu predmeta za obradu, procesna ovlašćenja, niti druge efektivne obaveze u pogledu prijema stranaka i sačivanja izveštaja i sl, kao što je to služaj sa sudijskim i tužilačkim pomoćnicima.

Po kompletiranju obuke polažu završni ispit pred komisijom od pet članova, od kojih su tri člana sudije, a dva tužioci³⁹. Tu se ocenjuju isključivo praktična znanja i sposobnosti za obavljanje posla sudije prekršajnog suda, osnovnog suda i zamenika javnog tužioca u osnovnom tužilaštvu⁴⁰. Shodno tome, početna obuka i položen završni ispit korisnicima Pravosudne akademije mogu biti uzeti u razmatranje jedino prilikom izbora na osnovnim instancama sudova, odnosno javnih tužilaštava.

4. Položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika i polaznika Pravosudne akademije u postupku prvog izbora za nosioce sudijske i javnotužilačke funkcije

Kada se raspravlja o prvom izboru, pre svega se misli na izbor na poziciju sudije u osnovnom ili prekršajnom sudu i zamenika javnog tužioca u osnovnom javnom tužilaštvu, ali ne postoje ustavne ni zakonske smetnje da se kandidat prijavi na izbor za sudiju u sudu ili za zamenika javnog tužioca u javnom tužilaštvu višeg ranga ili na funkciju javnog tužioca⁴¹. Narodna skupština bira za sudiju, odnosno zamenika javnog tužioca lice koje se prvi put bira na tu funkciju na period od tri godine. Predlog kandidata za sudiju Narodnoj skupštini upućuje Visoki savet sudstva, a za zamenika javnog tužioca Državno veće tužilaca na osnovu rang liste, koju sačinjavaju ovi organi po sprovedenom postupku ocenjivanja ispunjenosti kriterijuma za izbor.

Postupak rangiranja i selekcije kandidata za sudiju ili javnog tužioca veoma je zahtevan i složen. Podnosioci prijava na javne konkurse za sticanje statusa funkcionera i time formalnog i materijalnog prava odlučivanja o pravima i obavezama građana i donošenja pojedinačnih pravnih

³⁸ Program početne obuke Pravosudne akademije, <http://www.pars.rs/files/...pdf>, očitavanje: 11. 06. 2017.

³⁹ Čl. 37 st. 2 Zakona o Pravosudnoj akademiji (bel. 11).

⁴⁰ *Ibid*, čl. 37 st. 1 Zakona o Pravosudnoj akademiji.

⁴¹ U skladu sa čl. 69 Zakona o sudijama (*Sl. gl. RS* 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12, 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15, 106/15, 63/16, 47/17) izuzetak od ovog pravila, je kandidati za izbor predsednika suda mogu biti samo sudija koji je na stalnoj sudijskoj funkciji u sudu istog, ili višeg stepena i ko ima izraženu sposobnost za rukovođenje i organizaciju posla u sudu.

akata ne dolaze isključivo iz redova sudijskih i tužilačkih pomoćnika, nego i iz drugih državnih organa, advokature, javnih preduzeća i ustanova, kao npr. što je slučaj sa svršenim polaznicima Pravosudne akademije. Svi oni u skladu sa Ustavom zajemčenim pravom na rad i jednakom dostupnošću radnih mesta pod istim uslovima⁴² ravnopravno učestvuju u postupku izbora, koji mora biti objektivian i transparentan.

4.1. Postupak izbora sudija

Predlaganje sudija koji prvi put stupaju na funkciju vrši Visoki savet sudstva. Budući da, pored opštih i posebnih uslova za izbor⁴³, kandidati moraju biti stručni i osposobljeni, ove kvalifikacije proveravaju se posebno na ispitu, koji se sastoji od pisanog testa i razgovora. Način polaganja i struktura pisanog teksta propisani su Pravilnikom o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira⁴⁴. Međutim, imajući u vidu da čl. 45-a st. 3 Zakona o sudijama⁴⁵ decidirano reguliše da kandidat za sudiju koji se prvi put bira na sudijsku funkciju u osnovnom ili prekršajnom sudu i koji je završio početnu obuku na Pravosudnoj akademiji nije dužan da polaže ispit koji organizuje Visoki savet sudstva, već se njemu kao merilo stručnosti i osposobljenosti uzima završna ocena na početnoj obuci Pravosudne akademije, Pravilnik ima ograničeni domen primene. Kandidati koji nisu završili početnu obuku na Pravosudnoj akademiji dužni su da polažu pismeni tekst, dok oni koji jesu, imaju ekskluzivno pravo da optiraju da li će polagati ispit ili će izjaviti da im se kao relevantan parametar stručnosti i osposobljenosti prepíše završna ocena na početnoj obuci Pravosudne akademije. Ukoliko se odluče za polaganje ispita, kao merilo stručnosti i osposobljenosti uzeće se ocena dobijena na ispitu, umesto završne ocene na početnoj obuci Pravosudne akademije⁴⁶. Sa druge strane, ono što Pravilnik nameće kao obavezu za sve kandidate bez izuzetka, bilo da su završili početnu obuku ili ne, jeste razgovor sa Komisijom Visokog saveta sudstva, koji se posebno ocenjuje. On za predmet ima proveru motivisanosti za rad u sudstvu, prethodno radno iskustvo, komunikativnost i poznavanje Etičkog kodeksa za sudije⁴⁷, a propisivanjem ovih relevantnih parametara garantuje se predvidljivost i ograničava arbitrarnost i nejedinstveno postupanje prema prijavljenima.

Organi nadležni za sprovođenje pismenog testa, na kome se proverava stručnost i osposobljenost kandidata za sudiju koji se prvi put bira, su Ispitna komisija i Komisija za prigovor⁴⁸. Ocena sa tog ispita važi *neograničeno* za određenu vrstu i stepen suda, a ukoliko je kandidat njome

⁴² Čl. 60 st. 3 Ustava Republike Srbije, *Sl. gl. RS* 98/06.

⁴³ Čl. 43-46 Zakona o sudijama (bel. 41).

⁴⁴ Čl. 11 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira, *Sl. gl. RS* 94/16.

⁴⁵ Čl. 45a st. 3 Zakona o sudijama (bel. 41).

⁴⁶ Čl. 22 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira (bel. 44).

⁴⁷ *Ibid*, čl. 23 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira.

⁴⁸ Sastav ovih tela uređen je čl. 8 i čl. 9 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira (bel. 44), te tako Ispitna komisija ima tri člana, dva iz reda sudija – izbornih članova Visokog saveta sudstva i jednog iz reda sudija na stalnoj funkciji, vrste i stepena suda za koji je oglašen oglas za izbor, a Komisiju za prigovore takođe čine tri člana, ali svi moraju biti iz reda izbornih člana Saveta, koji su sudije.

nezadovoljan, može ponovo da polaže pismeni test na narednom oglasu za izbor sudija, s tim što mu se tada u obzir uzima ocena ostvarena na poslednjem ispitu. U toku konkursne procedure nakon što Ispitna komisija utvrdi i objavi preliminarnu rang listu sa uspehom sa pisanog testa, kandidat ima pravo da istakne prigovor⁴⁹, o kom Komisija za prigovor odlučuje u roku od 3 dana. Nakon rešavanja prigovora sačinjava se konačna lista, po kojoj Komisija Visokog saveta sudstva obavlja razgovore sa kandidatima⁵⁰. Veća transparentnost u izbornom postupku temelji se na omogućavanju zainteresovanim licima da prisustvuju obavljanju razgovora i audio-tonskim snimanjem. Kada se završi ova faza, sačinjava se prethodna rang lista kandidata⁵¹ sa pojedinačnim i zbirnim ocenama sa pisanog teksta i razgovora. Ujedno, ona je i meritorna baza za utvrđivanje predloga kandidata za Narodnu skupštinu za sudije koje se prvi put biraju. Visoki savet sudstva pribavlja i mišljenje od organa i organizacija u kojima je kandidat radio u pravnoj struci, a za one koji dolaze iz sudova obavezno pribavlja mišljenje sednice svih sudija iz suda u kom je kandidat zaposlen, kao i mišljenje sednice svih sudija neposredno višeg suda⁵². Posebno se ceni i vrsta posla koji je kandidat obavljao nakon položenog pravosudnog ispita, prosečna ocena na studijama, dužina studiranja, akademsko zvanje i objavljeni naučni i stručni radovi iz oblasti pravnih nauka⁵³. Za kandidate iz redova sudijskih pomoćnika obavezno se pribavlja i ocena rada, dobijena na osnovu Pravilnika o kriterijumima, merilima i postupku za ocenjivanje rada sudijskih pomoćnika, koju je Visoki savet sudstva usvojio na sednici održanoj 29. marta 2016. godine.

4.2. Postupak izbora zamenika javnih tužilaca

Državno veće tužilaca sprovodi postupak za predlaganje zamenika javnih tužilaca koji prvi put stupaju na funkciju na osnovu konkursa. Prijave zbog otvorenog sistema pristupa pravosudnim funkcijama mogu da podnesu svi kandidati koji ispunjavaju opšte i posebne uslove za izbor⁵⁴. Po isteku roka za apliciranje i provere formalne ispravnosti prijava⁵⁵, utvrđuje se ispunjenost kriterijuma stručnosti i osposobljenosti prijavljenih kandidata polaganjem tzv. ispita za proveru stručnosti i osposobljenosti⁵⁶. Taj ispit je relevantan za vrednovanje stručnosti i osposobljenosti svih kandidata, osim polaznika Pravosudne akademije, kojima se završna ocena na početnoj obuci uzima kao utvrđeno merilo i *ex lege*⁵⁷ se izuzimaju iz postupka provere teorijskih i

⁴⁹ *Ibid*, čl. 19 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira.

⁵⁰ *Ibid*, čl. 23 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira.

⁵¹ *Ibid*, čl. 25 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira.

⁵² Čl. 49 Zakona o sudijama (bel. 41).

⁵³ Čl. 26 st. 2 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za sudiju koji se prvi put bira (bel. 44).

⁵⁴ Čl. 76 i 77 Zakona o javnom tužilaštvu, *Sl. gl. RS* 116/08, 104/09, 101/10, 78/11, 101/11, 38/12, 121/12, 101/13, 111/14, 117/14, 106/15, 63/16.

⁵⁵ Čl. 6 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira, *Sl. gl. RS* 80/16.

⁵⁶ *Ibid*, čl. 7 st. 1 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

⁵⁷ Čl. 77a st. 4 Zakona o javnom tužilaštvu (bel. 54); ranije važeći Pravilnik o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja i izbora nosilaca javnotužilačke funkcije

praktičnih znanja iz krivičnog materijalnog i procesnog prava. Ovakvo davanje prednosti korisnicima početne obuke na Pravosudnoj akademiji u odnosu na sve druge kandidate, a prevashodno u odnosu na tužilačke pomoćnike je neodrživo zato što ne postoje jasni, objektivni i nepristrasni kriterijumi i merila u postupku vrednovanja pohađanja početne obuke i načina izvođenja završne ocene iz zbira ocena dobijenih za pojedine delove obuke i ocene sa završnog ispita⁵⁸ – simulacije suđenja. Takođe, iz sistematskog tumačenja sporne norme proizilazi da završna ocena polaznika Pravosudne akademije ima jači domašaj od ocene tužilačkih pomoćnika po Zakonu o javnom tužilaštvu⁵⁹ i Zakonu o državnim službenicima⁶⁰, koja se utvrđuje za svaku godinu vrednovanjem postignutih rezultata u izvršavanju poslova radnog mesta i postavljenih ciljeva, samostalnosti, stvaralačke sposobnosti, preduzimljivosti, preciznosti i savesnosti, saradnje sa drugim državnim službenicima i ostalih sposobnosti koje zahteva to radno mesto. Nedonošenje podzakonskog akta o postupku vrednovanja rada tužilačkih pomoćnika ne može biti opravdavajuća okolnost za favorizovanje korisnika početne obuke na Pravosudnoj akademiji, niti razlog za diskriminaciju u postupku karijernog napredovanja i izbora na javnotužilačku funkciju.

Način sprovođenja, sadržina ispita vezana za pozitivno materijalno i procesno krivično zakonodavstvo i vrednovanje ispita za proveru stručnosti i osposobljenosti od strane Ispitne komisije Državnog veća tužilaca detaljno su uređeni Pravilnikom o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira. Važno je napomenuti da je taj *ispit* eliminacionog karaktera, jer kandidat koji na testu ili izradi izreke optužnog akta dobije negativnu ocenu nije ispunio kriterijum stručnosti i osposobljenosti⁶¹ i nema pravo da učestvuje u daljem postupku. S druge strane, kandidatima koji su položili ispit ocena važi *dvadeset četiri meseca od dana polaganja*, tako da na sledećim konkursima, ukoliko su zadovoljni ocenom, mogu da izjave da će koristiti svoje pravo da ne polažu ponovo ispit⁶². Nakon sumiranja svih ocena sa ispita, Ispitna komisija objavljuje ispitnu listu kandidata, na kojoj se nalaze i polaznici Pravosudne akademije. Za njih se u tabeli šablonski unosi završna ocena kao krajnji parametar stručnosti i osposobljenosti, dok je svim ostalim kandidatima ocena stručnosti i osposobljenosti izvedena iz ocena dobijenih na pisanom ispitu. Na objavljenu listu dozvoljeno je podneti prigovor Komisiji za prigovore u roku od tri dana, a po rešavanju svih prigovora sačinjava se jedinstvena rang lista za svako javno tužilaštvo za koje je objavljen oglas⁶³. Potom otpočinje postupak prethodnog rangiranja kandidata, u kom Ispitna komisija obavlja usmeni razgovor, s ciljem vrednovanja veštine komunikacije, umešnosti obrazlaganja pravnih stavova, poznavanja Zakona o javnom tužilaštvu,

(*Sl. gl. RS 43/15*) je u čl. 19 st. 1 propisivao da su od obaveze polaganja pisanog testa izuzeti su kandidati iz javnog tužilaštva koji su radili na poslovima tužilačkog pomoćnika u trajanju od najmanje tri godine, kao i oni koji su završili početnu obuku na Pravosudnoj akademiji i sudije. Tužilačkim pomoćnicima je poslednja ocena utvrđena rešenjem o ocenjivanju tretirana kao merilo stručnosti i osposobljenosti, a sudijama ocena vrednovanja rada.

⁵⁸ Čl. 38 Zakona o Pravosudnoj akademiji (bel. 11).

⁵⁹ Čl. 93 Zakona o javnom tužilaštvu (bel. 54).

⁶⁰ Čl. 82-86 Zakona o državnim službenicima (bel. 15).

⁶¹ Čl. 11 st. 9 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira (bel. 55).

⁶² *Ibid*, čl. 15 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

⁶³ *Ibid*, čl. 16 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

Pravilnika o upravi u javnim tužilaštvima i Etičkog kodeksa javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca⁶⁴, a po razmatranju radnih biografija kandidata⁶⁵ kao objektivnih merila. Definisanjem sadržine razgovora sa kandidatima i ustanovljavanjem zakonskog i podzakonskog okvira za postavljanje pitanja na usmenom razgovoru učinjen je važan korak ka postavljanju čvrstih i jasnih standarda i osiguranju veće objektivizacije. Na osnovu prethodne rang liste kandidata sa ocenama sa ispita za proveru stručnosti i osposobljenosti i usmenog razgovora⁶⁶ Državno veće tužilaca na posebnoj sednici donosi odluku o predlaganju kandidata i dostavlja je Narodnoj skupštini⁶⁷. Iako se izrađuje u pisanoj formi, ova odluka sadrži obrazloženje o razlozima zbog kojih su određeni kandidati predloženi, bez upuštanja u argumentaciju o ostalim prijavljenima. U tom segmentu prisutan je izvestan stepen diskrecije i voluntarizma u odlučivanju Državnog veća tužilaca, jer često ima više kandidata sa maksimalnim ocenama i sa kvalifikacionog testiranja i usmenog razgovora. Jedini vid uspostavljanja jačeg stepena kontrole zakonitosti i pravilnosti odluka Državnog veća tužilaca ogleda se u preciznom i detaljnom obrazloženju i oceni svih merodavnih kriterijuma, koji su bili ključni za selekciju onih koji su predloženi.

5. Praksa Ustavnog suda

Adjudikacija Ustavnog suda u postupcima za utvrđivanje neustavnosti odredbi Zakona o Pravosudnoj akademiji, Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu predstavljala je suštinski i jedini vid zaštite pravnog položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika u postupku izbora za sudije i zamenike javnih tužilaca. Ujedno je i direktno ukazano na pravnu neutemeljenost prioriternog predlaganja svršenih polaznika Pravosudne akademije za prvi izbor i svi normativni akti koji su bili na to usmereni su stavljeni van snage.

Naime, konstituisanje Pravosudne akademije, kao ustanove nadležne za obuku pravosudnog kadra, dovelo je do marginalizovanja sudijskih i tužilačkih pomoćnika i strateškog lobiranja kod Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca za obavezan izbor za nosioce pravosudnih funkcija polaznika koji uspešno završe početnu obuku i polože završni ispit. To se manifestovalo propisivanjem dužnosti Visokom savetu sudstva i Državnom veću tužilaca u čl. 40 st. 8, st. 9 i st. 11 Zakona o Pravosudnoj akademiji⁶⁸ da u postupku predlaganja za sudiju osnovnog ili prekršajnog suda ili zamenika osnovnog javnog tužioca izaberu kandidata koji je završio početnu obuku na Pravosudnoj akademiji, prema uspehu ostvarenom na početnoj obuci. Ne samo da je Zakonom o Pravosudnoj akademiji, kao organizacionim propisom, čiji je predmet organizovanje i sprovođenje stalne i početne obuke za zaposlene u pravosudnim organima, uveden dodatni uslov za izbor, pored opštih i posebnih uslova, već je bilo predviđeno da pod rezervom da nema svršenih polaznika Pravosudne akademije, za sudiju ili zamenika javnog tužioca na trogodišnji, probni mandat mogu biti predloženi ostali prijavljeni kandidati.

⁶⁴ *Ibid*, čl. 18 st. 1 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

⁶⁵ *Ibid*, čl. 18 st. 2 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

⁶⁶ *Ibid*, čl. 19 st. 1 i 2 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

⁶⁷ *Ibid*, čl. 20 Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata u postupku predlaganja za zamenika javnog tužioca koji se prvi put bira.

⁶⁸ Čl. 40 Zakona o Pravosudnoj akademiji (bel. 11).

Odlukom Ustavnog suda Republike Srbije⁶⁹ utvrđeno je da te odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji nisu u saglasnosti sa Ustavom, jer je zakonodavac dao apsolutnu prednost i veću garanciju za izbor polaznicima početne obuke na Pravosudnoj akademiji eliminisanjem iz kruga kandidata za prvi izbor za sudiju određene vrste sudova i zamenika javnog tužioca određene vrste javnih tužilaštava kako sudijske, tako i tužilačke pomoćnike, ali i sve druge kandidate koji ispunjavaju kumulativno uslove po Zakonu o sudijama i Zakonu o javnom tužilaštvu. Ocenjeno je da je prekršeno načelo zabrane diskriminacije⁷⁰ i jednakosti građana koji se nalaze u istoj pravnoj situaciji iz čl. 21 Ustava i povređeno ljudsko pravo na stupanje na javne funkcije pod jednakim uslovima zajemčeno čl. 53 Ustava⁷¹. Takođe, znatno je ograničena Ustavom utvrđena nadležnost Visokog saveta sudstva⁷² i Državnog veća tužilaca⁷³, samostalnih i nezavisnih organa državnih organa markiranjem superiornog položaja polaznika Pravosudne akademije u postupku predlaganja kandidata za prvi izbor.

Ustavni sud je zauzeo isto stanovište i na sednicama održanim dana 12. juna 2014. godine⁷⁴ prilikom odlučivanja o neustavnosti čl. 50 st. 4 Zakona o sudijama, kojim je bilo predviđeno da je Visoki savet sudstva dužan da prilikom predlaganja kandidata za izbor sudije prekršajnog ili osnovnog suda, predloži kandidata koji je završio početnu obuku na Pravosudnoj akademiji, u skladu sa posebnim zakonom, i o neustavnosti čl. 75 st. 2 Zakona o javnom tužilaštvu, koji je na identičan način regulisao obavezu Državnog veća tužilaca prilikom predlaganja kandidata za izbor zamenika osnovnog javnog tužioca. U odlukama je naglašeno da završena početna obuka na Pravosudnoj akademiji po svojoj prirodi ne može biti isključivi element za ocenu stručnosti i osposobljenosti kandidata za obavljanje sudijske ili javnotužilačke funkcije, niti se mogu davati nalozi organima sa ustavnim kompetencijama za samostalno sprovođenje postupka predlaganja kandidata za prvi izbor. Usled kršenja načela zabrane diskriminacije, prava na stupanje na javne funkcije pod jednakim uslovima, i s tim u vezi sužavanja prava pripadnika nacionalnih manjina na ravnopravnost u vođenju javnih postupaka, osporene odredbe prestale su da važe objavljivanjem odluka Ustavnog suda u Službenom glasniku.

Dakle, jurisprudencija Ustavnog suda zatvorila je put ka sticanju sudijske ili javnotužilačke funkcije kroz uvođenje dodatnih uslova u nesistemskim zakonima i povlašćivanje manjinskih grupa, kao što su polaznici Pravosudne akademije, koji su završili početnu obuku. Time je verifikovana i autonomija u odlučivanju Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca i jasno ukazano na neophodnost sprovođenja transparentnog izbornog postupka, uz obezbeđenje profesionalizma, nepristrasnosti i objektivnosti. Afirmisan je značaj uloge sudijskih i tužilačkih pomoćnika u pravosudnom sistemu, koje nije moguće ignorisati ili izostaviti prilikom razmatranja ili odlučivanja o bilo kom pitanju koje je od značaja za vršenje pravosudnih funkcija, a posebno kad je reč o karijernom napredovanju.

Određenim legislativnim intervencijama, koje su rezultirale usvajanjem i stupanjem na snagu krajem 2015. godine čl. 45a st. 3 Zakona o sudijama⁷⁵ i čl. 77a st. 4 Zakona o javnom

⁶⁹ Odluka Ustavnog suda br. IUz – 497/11 od 06. 02. 2014, *Sl. gl. RS* 32/14 od 20. 03. 2014.

⁷⁰ Čl. 21 Ustava Republike Srbije, (bel. 42).

⁷¹ *Ibid*, čl. 21 i čl. 53 Ustava Republike Srbije.

⁷² *Ibid*, čl. 154 Ustava Republike Srbije.

⁷³ *Ibid*, čl. 165 Ustava Republike Srbije.

⁷⁴ Odluke Ustavnog suda br. IUz-427/13 od 12. 06. 2014. i br. IUz-428/13 od 12. 06. 2014.

⁷⁵ Čl. 45a st. 3 Zakona o sudijama (bel. 41).

tužilaštvu⁷⁶ uvedena je provera stručnosti i osposobljenosti prilikom predlaganja na prvi izbor za pravosudnu funkciju za sve kandidate, osim za kandidate koji su završili početnu obuku na Pravosudnoj akademiji. Time je ponovo dovedena u pitanje ustavnost načina na koji se kandidati za pravosudne funkcije predlažu za prvi izbor, a koji su u direktnoj vezi sa nekadašnjim odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji, za koje je Ustavni sud Srbije već utvrdio da nisu u skladu sa odredbama Ustava⁷⁷.

Naime, navedene odredbe faktički propisuju da je jedna grupa kandidata obavezna da svoju stručnost i osposobljenost stavi na proveru pred Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca i polaže ispit, dok se kvalifikacije stručnosti i osposobljenosti druge grupe kandidata mere od strane Komisije za početnu obuku i na osnovu rezultata završnog ispita na Pravosudnoj akademiji, a što su Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca dužni da prihvate. Ne samo da se radi o evidentno nejednakim uslovima u pogledu načina na koji se utvrđuje stručnost i osposobljenost različitih kategorija kandidata, već se stručnost i osposobljenost kandidata suštinski proverava od strane različitih državnih organa, u zasebnim postupcima i uz primenu različitih parametara. Ovakav zaključak logički proizilazi iz činjenice da Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca propisuju program i način polaganja ispita na kome se utvrđuju stručnost i osposobljenost kandidata na način na koji je to uređeno odredbama Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu i podzakonskim aktima, dok su početna obuka i dobijanje završne ocene regulisane Zakonom o Pravosudnoj akademiji i podzakonskim aktima. Ovakvi dvostruki aršini pokreću iznova pitanje da li postoji povreda načela jednakosti građana iz čl. 21 Ustava Republike Srbije⁷⁸, odnosno da li se time povređuje pravo na stupanje na javne funkcije pod istim uslovima iz čl. 53 Ustava Republike Srbije⁷⁹, imajući u vidu da ne samo da se radi o različitim uslovima u pogledu modaliteta utvrđivanja stručnosti i osposobljenosti različitih kategorija kandidata, već se stručnost i osposobljenost kandidata suštinski ocenjuje od strane različitih državnih organa, u zasebnim postupcima i uz primenu različitih merila i kriterijuma.

Nadalje, relativizovane su i ustavne nadležnosti Državnog veća tužilaca i Visokog saveta sudstva, koje se sastoje u obezbeđenju i garancijama nezavisnosti i samostalnosti sudija⁸⁰, odnosno samostalnosti javnih tužilaca i njihovih zamenika⁸¹ premda su ovi organi nezavisni po Ustavu, a obavezuje ih završna ocena kojom je određen uspeh kandidata na početnoj obuci, a koju daje Pravosudna akademija. Zakonodavac nameće Visokom savetu sudstva i Državnom veću tužilaca ovakvo rešenje i onemogućava ih da provere stručnost i osposobljenost kandidata koji imaju završnu ocenu sa početne obuke na Pravosudnoj akademiji. Nejasno je na koji način bi bilo koji drugi državni organi ili institucije, uporedo ili umesto Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca, mogli učestvovati u proveri stručnosti i osposobljenosti kandidata u postupku predlaganja za prvi izbor na sudijsku i javnotužilačku funkciju.

⁷⁶ Čl. 77a st. 4 Zakona o javnom tužilaštvu (bel. 54).

⁷⁷ Odluka IUz – 497/11 od 06. 02. 2014, *Sl. gl. RS* 32/14 od 20. 03. 2014.

⁷⁸ Čl. 21 Ustava Republike Srbije (bel. 42).

⁷⁹ *Ibid*, čl. 53 Ustava Republike Srbije.

⁸⁰ *Ibid*, čl. 153 st. 1 Ustava Republike Srbije.

⁸¹ *Ibid*, čl. 164 st. 1 Ustava Republike Srbije.

6. Stručno usavršavanje - tačka saradnje?!

Radi ostvarenja strateških ciljeva unapređenja kvaliteta pravde i efikasnosti pravosuđa važno je obezbediti kontinuiranu obuku svih činilaca u okviru pravosudne mreže. Edukacija, bilo da je jednodnevna ili kontinuirana, doprinosi produbljivanju teorijskog znanja, razmeni iskustava iz pravničke prakse i upoznavanju sa međunarodnim konvencijama, novim zakonskim i podzakonskim aktima. Sudijski i tužilački pomoćnici imaju pravo i obavezu da se stručno usavršavaju i pogađaju programe obuke⁸².

Pored stručnih skupova, letnjih i zimskih škola prava, studijskih putovanja, oni mogu da učestvuju i u drugim vrstama stručnog usavršavanja. Jedna od referentnih ustanova za održavanje seminara i radionica jeste i Pravosudna akademija. Ona ima zakonske ingerencije da organizuje stručno usavršavanje sudskog i tužilačkog osoblja⁸³, kroz sprovođenje posebnih programa obuke sudijskih i tužilačkih pomoćnika, čije predloge prvo utvrđuje Programski savet Pravosudne akademije u saradnji sa predsednicima sudova i javnim tužiocima, zatim usvaja Upravni odbor i dostavlja ih Visokom savetu sudstva i Državnom veću tužilaca radi utvrđivanja⁸⁴. Ovi posebni programi namenjeni su sudijskim i tužilačkim pomoćnicima i bitno su diferencirani u odnosu na početnu obuku, čiji učesnici polažu prijemni ispit, zaključuju radni odnos na određeno vreme sa Pravosudnom akademijom u svrhu sticanja teorijskih i praktičnih znanja za samostalno vršenje funkcije sudije u prekršajnom i osnovnom sudu, odnosno zamenika javnog tužioca u osnovnom javnom tužilaštvu, kao i u odnosu na stalnu obuku, čija ciljna grupa su nosioci sudijske i javnotužilačke funkcije. Program posebne obuke sudijskih i tužilačkih pomoćnika još uvek nije donet, ali je ovim grupacijama faktički omogućeno da pogađaju pojedine seminare organizovane od strane Pravosudne akademije, kao što je npr. krivičnopravna zaštita maloletnih lica, postupanje po Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici⁸⁵ itd.

Upravo je domen stručnog usavršavanja jedna od potencijalnih tački saradnje i povezivanja sudijskih i tužilačkih pomoćnika i Pravosudne akademije. Jačanjem bazične uloge Pravosudne akademije o obučavanju sudijskih i tužilačkih pomoćnika kroz redefinisane aktivnosti, planski i multidisciplinarni pristup usavršavanju i otvoreno integrisanje saradnika biće formiran pogodan ambijent za zajedničku komunikaciju i međusobnu interakciju između sudijskih i tužilačkih pomoćnika i Pravosudne akademije na polju profesionalnog razvoja. To je ujedno i glavni mehanizam za infiltriranje sudijskih i tužilačkih pomoćnika u rad Pravosudne akademije, koji u prethodnom periodu nisu u dovoljnom broju učestvovali u programima usavršavanja, jer su mesta bila pretežno rezervisana za korisnike početne obuke i javne funkcionere.

7. Budućnost sudijskih i tužilačkih pomoćnika i Pravosudne akademije

Od 2010. godine odnosi između sudijskih i tužilačkih pomoćnika, s jedne strane, i Pravosudne akademije, sa druge strane, prolazili su kroz različite faze i oscilacije. Tokom 2012. i 2013. godine, nakon što su polaznici prve i druge generacije Pravosudne akademije završili početnu obuku i većina njih izabrani na sudijske i javnotužilačke funkcije usled povlašćenog položaja po Zakonu o Pravosudnoj akademiji, Zakonu o sudijama i Zakonu o javnom tužilaštvu, dominirao je

⁸² Čl. 71 Sudskog poslovnika (bel. 21) i čl. 83 st. 1 Pravilnika o upravi u javnim tužilaštvima (bel. 35).

⁸³ Čl. 5 st. 1 tač. 5 Zakona o Pravosudnoj akademiji (bel. 11).

⁸⁴ *Ibid.*, čl. 50 Zakona o Pravosudnoj akademiji.

⁸⁵ Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, *Sl. gl. RS* 96/14.

revolt među sudijskim i tužilačkim pomoćnicima. Posledica reformističkih aktivnosti u pravosuđu bila je skretanje sa vidokruga Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca saradnika sa višegodišnjim radnim iskustvom od položenog pravosudnog ispita. Odluke Ustavnog suda iz 2014. godine o utvrđivanju nesaglasnosti sa Ustavom odredbi navedenih zakona o odabiru kandidata u postupku predlaganja dovele su do uspostavljanja ravnoteže i ojačale su pozicije sudijskih i tužilačkih pomoćnika. Na narednim konkursima za izbor nadležni organi mahom su predlagali kandidate iz sudova i javnih tužilaštava i trebalo bi očekivati da će se praksa primarne orijentacije na najbolje profesionalce i nastaviti.

Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika dalo je preporuke o kontinuiranoj obuci sudijskih i tužilačkih pomoćnika Programskom savetu Pravosudne akademije u okviru analize za izradu godišnjeg programa obuke za 2018. godinu, a koje su u skladu sa Nacionalnom strategijom reforme pravosuđa za period 2013 - 2018⁸⁶, i utvrđenim činjenicama koje govore o slabostima postojećeg programa obuke za navedeni period. Fokus delovanja bi trebalo usmeriti na organizovanje zajedničke obuke sudija i javnih tužilaca i sudijskih i tužilačkih pomoćnika. Prednost ovakvog vida edukacije ogleda se u konstruktivnijoj i kvalitetnijoj raspravi sa iskusnim sudijama i javnim tužiocima, koji su se u svom radu susretali sa kompleksnim pravnim pitanjima i koji bi davali argumentovane predloge za njihovo prevazilaženje i komentarisali probleme u primeni novih zakona i potencijalna rešenja. Međutim, u praksi se pokazalo da sudije i javni tužiocci sa naročitom obazrivošću diskutuju o pitanjima iz prakse. Trebalo bi strateški planirati obuke, minimalno šest meseci ranije kako bi se osiguralo prisustvo svih referentnih činilaca zbog zakazanih suđenja i drugih službenih obaveza. Sugestija Programskom savetu Pravosudne akademije je bila da se obrazuje komisija koja bi saradivala sa Visokim savetom sudstva, Državnim većem tužilaca i Ministarstvom pravde i koja bi razmenjivala informacije o pravilnoj primeni prava i ekspeditivnom rešavanju predmeta i potom sačinjavala izveštaje sa preporukama o spornim pitanjima i celishodnim programima obuke. Sve ovo ukazuje da bi eventualno bilo uputno organizovati Pravosudni centar koji bi bio u sklopu Pravosudne akademije, i koji bi se sveouhvatanije bavio obukom zaposlenih u pravosuđu i svim izmenama i dopunama zakona, imajući u vidu da je Republika Srbija na pragu ulaska u Evropsku uniju i realizacije Akcionog plana za Poglavlje 23, a kako bi građani imali više poverenja u pravosudne institucije i na kraju krajeva kako bi kvalitetan kadar bio integrisan u pravosuđe Republike Srbije.

Što se tiče prvog izbora na pravosudne funkcije, autori ovog rada smatraju da za sada Pravosudna akademija ne može biti jedini i ultimativni ulaz ka pravosudnim funkcijama i da je obuka kadra njena inherentna delatnost. Komplementarno tome, ukoliko bude došlo do promene Ustava, Udruženje zastupa stav da Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca moraju imati isključivu nadležnost u postupku prvog izbora za sudije i javne tužioce. Treba pokušati unaprediti plan i obuku Pravosudne akademije kroz formirani Programski savet, kako bi dostigla i zavredela da postane „jedini put ka ulasku” na sudijsku, odnosno javnotužilačku funkciju, posebno vodeći računa o pomoćnicima koji su pravo da budu birani za sudiju i javnog tužioca već stekli po važećim zakonima.

⁸⁶ Nacionalna strategija reforme pravosuđa za period 2013 – 2018, *Sl. gl. RS* 57/13.

8. Zaključak

Sudijski i tužilački pomoćnici nisu oponenti korisnicima početne obuke Pravosudne akademije. Svako od njih se opredelio za određeni postupak kvalifikovanja za sticanje sudijske ili javnotužilačke funkcije. Iako je reč o paralelnim procedurama, sa aspekta Ustava i sistemskih zakona, i radno angažovanje sudijskih i tužilačkih pomoćnika i pohađanje početne obuke na Pravosudnoj akademiji, mogu da dovedu do ulaska u redove javnih funkcionera u sudovima ili javnim tužilaštvima.

Međutim, ključno je da svi kandidati u postupku predlaganja za izbor imaju jednak tretman i da podležu objektivnoj, identičnoj i transparentnoj proverbi stručnosti i osposobljenosti. Automatsko pošteđivanje polaznika Pravosudne akademije da ne polažu ispite za evaluaciju teorijskog i praktičnog znanja za rad narušava konzistentnost izbornog postupka. Takve formalne nedoslednosti istovremeno predstavljaju i instrumente polarizacije između sudijskih i tužilačkih pomoćnika i korisnika koji su završili početnu obuku na Pravosudnoj akademiji, te bi ih u budućnosti trebalo otkloniti.

Osim toga, usled diferencijalnih režima utvrđivanja kriterijuma za izbor skreće se fokus sa glavnog i najvažnijeg cilja svakog izbora. On je strateškog karaktera i manifestuje se kroz regrutovanje profesionalnog i najbolje obučenog kadra na pravosudne funkcije, obezbeđivanje kvaliteta i efikasnosti u postupcima za zaštitu prava građana i jačanje poverenja javnosti u pravosudne institucije. Za postizanje ovog cilja, koji je temelj svakog modernog i demokratskog društva, državni monitoring i predstojeće ustavne promene, ali i dalje aktivnosti Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije, imaće presudan značaj.

Summary

Judicial and Prosecutorial Assistants and Judicial Academy – concurrents or opponents?

The legal position of Judicial and Prosecutorial Assistants and their relationship with the beneficiaries of the initial training at the Judicial Academy are very significant questions for judicial system in the Republic of Serbia. These both categories of professionals are interested in being elected for judges or deputies of the prosecutors by the competent authorities – The High Court Council and The State Prosecutorial Council. As they compete for responsible functions and they aspire to become future judicial decision makers, objective and transparent process of election of applicants for judges and prosecutors is compulsory condition for independent and efficient judiciary. This paper analyses work status, rights and obligations of the Judicial and Prosecutorial Assistants with the particular emphasis on their regular tasks, related with different branches of law and complex procedures and the main advantages of Judicial and Prosecutorial Assistants as distinct from the beneficiaries of the initial training at the Judicial Academy. One education, whether it lasts, can not replace the years of experience and can not be eo ipso the key criteria for final election. Also, several decisions reached by Constitutional Court regarding the process of election and the competence of The High Court Council and The State Prosecutorial Council are discussed, because they made an important contribution to verifying the substantial and irreplaceable role of assistants. In order to resolve the specific legal situation, there have been considered possible ways of assistance, set of future activities and communication between Judicial and Prosecutorial Assistants and the beneficiaries of the initial training at the Judicial Academy.